

прийняття мобільних і гнучких рішень та скорочення витрат на утримання управлінського апарату. За умов тотальної комп'ютеризації суспільного життя сітьові структури та горизонтальний принцип побудови регулятивної системи є найефективнішими.

УДК 338

С. Г. Поручник

ВПЛИВ ТЕХНОГЛОБАЛІЗМУ НА МОДИФІКАЦІЮ ЕКОНОМІЧНОГО ЦИКЛУ

Іманентною ознакою розвитку відкритих економічних систем будь-якого рівня (мікро-, мезо-, макро, мета- та мегарівня) є його циклічно-нерівномірний характер, який обумовлений різношвидкісним прогресом їх окремих елементів у межах підприємств, галузей, сфер національної економіки країн, а також у масштабах світового господарства та його окремих регіонів, що призводить при повному вичерпанні потенціалу старих економічних структур до їх системних трансформацій. Це свідчить про завершення одного економічного циклу і перехід до наступного.

Характеризуючи механізм економічного циклу, слід відзначити, що його класичним компонентом є регулярна зміна технологічних укладів, яка знаменує завершення довгохвильової економічної динаміки. Так, структура світової капіталістичної економіки як її внутрішня організація та спосіб взаємозв'язку між її елементами та компонентами у процесі багатовікового еволюційного розвитку зазнавала постійних кількісних та якісних змін, певних модифікацій та трансформацій, обумовлених системою факторів. Це, зокрема, поглиблення міжнародного поділу праці, прогрес технологічного способу виробництва, урізноманітнення типів і форм економічної власності, динамізація процесів нагромадження капіталу, розвиток міжнародних ринків, поява нових видів трудової діяльності, а також дія демографічних, економічних, соціальних, природних та інших чинників. Під їхнім впливом капіталістичне суспільство досягло нині постіндустріальної моделі розвитку, економічна структура якої характеризується превалюванням нематеріального сектору економіки та ключовою роллю інноваційно-технологічного компонента в її функціонуванні.

Разом з тим, глобалізація справила суттєвий вплив на циклічну форму руху капіталістичного відтворення. Одним з «каналів»

такого впливу є техноглобалізм, який надає циклічності зміни технологічних укладів синхронізованого у територіальному та часовому вимірах характеру. Йдеться насамперед про те, що за лічені роки новітні виробничо-технічні системи, розроблені провідними країнами світу, передислоковуються на периферію світового господарства і стають надбанням відсталих держав. Це суттєво трансформує параметри технологічної стратифікації країн світу та відкриває перед державами наздоганяючого розвитку широкі можливості щодо фрагментарного опанування постіндустріальною моделлю економічного розвитку та долучення до світових структурно-технологічних зрушень.

Є всі підстави стверджувати, що саме інновації на сьогодні відіграють вирішальну роль у глобальних циклах економічного розвитку, оскільки вони становлять основу перетворень соціально-економічних систем, визначають темпи і масштаби економічних процесів, а також є ключовим чинником конкурентоспроможності національних економік у глобальному середовищі. Тож як національні, так і глобальна економіки зазнають циклічних коливань через зміну технологій з подальшим підвищенням конкурентоспроможності виробництва та поглибленням міжнародної інтеграції. При цьому, незважаючи на той факт, що довгі хвилі генеруються в економіці постіндустріальних країн, в умовах техноглобалізму за допомогою міжнародного обміну і трансферту технологій вони передаються іншим державам.

Характеризуючи вплив техноглобалізму на модифікацію економічного циклу, не можна оминати увагою і такий його наслідок, як акселерація інноваційних хвиль. Вона призводить до скорочення останніх із 50—60 років до 40—30 завдяки зменшенню терміну між винаходом новинок та початком їх серійного виробництва, швидкому падінню вартості наукомістких продуктів та становленню інформаційного суспільства. Так, на думку відомого англійського економіста К. Фрідмена, довгохвильове піднесення радикальних нововведень — це процес дифузії технологічної парадигми від лідерів у певних секторах економіки до економічної системи в цілому. Значне поширення технологій можливе в результаті соціальних та інституційних змін, таких як:

- кооперація та конкуренція в підприємстві;
- організація науково-дослідної роботи;
- стимулювання інноваційної діяльності;
- національні й міжнародні режими економічного регулювання.

Тож в епоху глобалізації на початку п'ятого великого циклу (початок 1990-х рр.) у високорозвинутих країнах можна спостері-

гати дифузію інновацій до найбільш підготовлених до цього процесу держав. Як свідчать реалії, імпульси інноваційної активності, які виходять із центру інноваційного поля, уже в першому десятилітті ХХІ ст. призвели до прогресивних структурних перетворень в економічних системах країн, що перебувають на перехідному етапі. І хоча інноваційні зміни в підприємстві порушують рівновагу економічної системи суспільства, проте саме вони створюють внутрішню енергію зростання конкурентоспроможності національних економік та можливості їх переходу в нову якість.

УДК 330. 33. 01

М. О. Проскуріна

ЕКОНОМІЧНИЙ ЦИКЛ, ЯК ЗАКОНОМІРНІСТЬ РОЗВИТКУ НЕЛІНІЙНОЇ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

Біля двох століть спостерігаються хвилеподібні спади та підйоми в економіці що не залишилися поза увагою багатьох економістів. Циклічність — це загальна форма руху національного і світового господарств як єдиного цілого. Вона виражає нерівномірність функціонування різних елементів національного господарства, зміну еволюційних і революційних стадій його розвитку, і нерівномірність економічного прогресу.

Під циклічними або зворотними процесами розуміються такі процеси, коли об'єкт, знаходячись у певний момент часу в певному стані, постійно змінюючи напрям свого розвитку рано чи пізно повернеться до висхідної точки. Циклічним процесам притаманна завершеність. Зрозумілим є те, що абсолютної зворотності в економічному багатогранному житті немає, оскільки існують наперед визначені незворотні процеси.

Соціально-економічну систему ми розглядаємо як нелінійне, відкрите, динамічне когерентне [1, с. 41] системне утворення, що розвивається за власними законами та здатне до саморозвитку.

Поняття саморозвитку передбачає нове розуміння причинності. А відтак, вона вже не може бути зведена до лапласівського детермінізму і доповнюється ідеями «вірогіднісної» та «цільової причинності». Проте це не дає можливості чіткого визначення майбутнього. Випадкові флуктуації у фазі перебудови системи